

SYSTÉM STÁTNÍ PODPORY VÝVOZU A ÚLOHA MĚNOVÉHO KURZU

Autoreferát disertační práce

Studijní program: P6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202V034 – Pojišťovnictví

Autor práce: Ing. Gabriela Machalová

Školitel: doc. Ing. Arnošt Böhm, CSc.

Disertační práce byla vypracována v prezenční formě doktorského studia na katedře ekonomie Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci.

Uchazeč: Ing. Gabriela Machalová
Ekonomická fakulta Technické univerzity v Liberci
Katedra ekonomie
Voroněžská 13
461 17 Liberec 1

Školitel: doc. Ing. Arnošt Böhm, CSc.
Ekonomická fakulta Technické univerzity v Liberci
Katedra ekonomie
Voroněžská 13
461 17 Liberec 1

Autoreferát byl odeslán dne: 31. 3. 2016

Obhajoba disertační práce se koná ve dnech 26. a 27. května 2016 před komisí na Ekonomické fakultě Technické univerzity v Liberci, Voroněžská 13, Liberec 1 v zasedací místnosti děkanátu Ekonomické fakulty.

S disertační prací je možno se seznámit na katedře ekonomie Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci.

prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.
předsedkyně oborové rady

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou disertační práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé disertační práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li disertační práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Disertační práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací se školitelem disertační práce a ostatními odborníky v oboru.

Datum: 31. března 2016

Podpis:

Anotace

Disertační práce se zabývá problematikou státní podpory vývozu v souvislosti s úlohou měnového kurzu. Hlavním cílem disertační práce je zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci tohoto cíle je vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem. Dílčí cíle práce spočívají ve specifikaci komerčních, teritoriálních a kurzových rizik při vstupu na zahraniční trh, charakteristice nástrojů státní podpory exportu, provedení komparace státní a nestátní podpory exportu, dále v definování úlohy měnového kurzu v oblasti proexportní politiky se zaměřením na kurzová rizika spolu s tvorbou opatření pro zajištění proti těmto rizikům. V této souvislosti je pomocí metod regresní a korelační analýzy zjištěna vzájemná závislost vybraných měnových kurzů, která vystupuje jako jeden z faktorů při tvorbě exportní strategie obchodních společností. Ze vzniklé regresní rovnice je možné predikovat vývoj měnového kurzu CZK/EUR.

Úvodní část disertační práce popisuje současný stav dané problematiky a charakterizuje význam exportu pro Českou republiku, dále se zabývá pravidly mezinárodního systému podpory a institucemi státní podpory exportu. V další části definuje metody použité v předkládané práci, kterými je dosaženo hlavního a dílčích cílů. Pro zkoumání vzájemné závislosti měnových kurzů je v části „*Použitá metodika*“ představena matematicko-statistická analýza. Kapitola „*Metodická východiska práce*“ se zabývá definicí konkrétních rizik při vstupu podniku na zahraniční trh, jakož i charakteristikou a analýzou nástrojů pro podporu exportu. V rámci této části práce je provedena regresní a korelační analýza vzájemné závislosti měnových párů. Na základě konkrétních provedených analýz a jejich výsledků, je v závěrečné části práce vytvořen návrh souboru doporučení a postupů, které je možné aplikovat v proexportně zaměřených podnicích v České republice. Tato strategie uvádí doporučení a postupy, jak využívat státní podporu exportu, a to jak ve formě poskytování informací důležitých pro plánování exportu, tak i nástrojů finančních a pojišťovacích.

Klíčová slova: financování vývozu, kurzové riziko, měnový kurz, pojištění vývozních operací, podpora exportu, vývoz.

Summary

This doctoral dissertation deals with the issue of state's support for export in relation to the role of the exchange rate. Its main objective is to evaluate the state support for export in the Czech Republic, its accessibility and usability, and to draft a proposal on a set of generally applicable suggestions for the management and formulation of a foreign trade policy for export-oriented businesses. The partial objectives of the dissertation include defining the commercial, political and exchange rate risks when entering foreign markets, characterization instruments of state export support, performance comparison of state and private export support, further defining the role of the exchange rate of the export policy with focus on currency risks and hedge against them and finally finding dependence of selected exchange rates, which affect the choice of export strategy. The methods of regression and correlation analysis were used to identify the interdependence of selected exchange rates. The regression equation obtained facilitates prediction of the development of the CZK/EUR exchange rate. In its introduction this dissertation defines the methods which were used to achieve the main and partial objectives. It describes the current situation and characterizes the significance of export for the Czech Republic. It also deals with the principles of the international support system and with the state's institutions for export support. The next part of the dissertation entitled '*The methodology used*' presents a mathematical-statistical analysis which was used to examine the dependency of exchange rates. A chapter called '*Methodological starting point for this dissertation*' is concerned with the definitions of specific risks taken upon entering into a foreign market. Furthermore, it provides a characteristics and analysis of export supporting tools. The regression and correlations analysis is included in this passage of the thesis. Considering the individual analyses performed and the respective results obtained, the final part of the dissertation introduces a general export strategy which can be applied in export-oriented businesses in the Czech Republic. The general strategy presents suggestions and methods to use the state's support for export, be it in the form of providing information that is relevant for export planning, and also financial and insurance tools.

Key words: currency risk, export, export financing, exchange rate, export support, insurance of export transactions.

Annotation

Dissertation befaßt sich mit der Frage der staatlichen Unterstützung für die Ausfuhren in die Rolle des Wechselkurses. Das Hauptziel ist es, die staatliche Unterstützung für den Export in die Tschechische Republik, seine Zugänglichkeit und Nutzbarkeit, zu bewerten und einen Vorschlag für eine Reihe von allgemeingültigen Empfehlungen für die Verwaltung und die politische Entscheidungsfindung Außenhandel exportorientierten Unternehmen zu entwerfen. Teilziele der Arbeit bestehen bei der Festlegung der kommerziellen, politischen und Währungsrisiken Rate, wenn ausländische Märkte zu erschließen, -charakterisierung staatlicher Exportunterstützung, Performance-Vergleich von staatlichen und privaten Exportunterstützung, weiter die Definition der Rolle des Wechselkurses der Exportpolitik mit Fokus auf Währungsrisiken und Absicherung gegen sie und schließlich finden Abhängigkeit ausgewählter Wechselkurse, die die Wahl der Exportstrategie beeinflussen. Mit den Methoden der Regression und Korrelationsanalyse ist gegenseitige Abhängigkeit der gewählten Währung erfaßt. Aus der resultierenden Regressionsgleichung kann die Entwicklung des EUR/CZK Wechselkurs vorherzusagen. In der Einleitung der Dissertationsarbeit werden Methoden definiert, womit die grundsätzlichen und partiellen Ziele erreicht werden. Sie beschreibt den aktuellen Stand der vorliegenden Problematik und charakterisiert die Exportbedeutung für Tschechien. Ferner beschäftigt sie sich mit den Regeln des internationalen Systems der Unterstützung sowie mit den Instituten der staatlichen Exportunterstützung. Im anschließenden Abschnitt der Arbeit „*Verwendete Methodik*“ wird die mathematisch-statistische Analyse vorgestellt, die für die Untersuchung der Abhängigkeit der Währungskurse verwendet wird. Das Kapitel „*Methodische Ausgangspunkte der Arbeit*“ beschäftigt sich mit der Definition von konkreten Risiken bei der Erschließung eines ausländischen Markts durch ein Unternehmen. Ferner mit der Charakteristik und Analyse der Instrumente für die Exportunterstützung. Im Rahmen dieses Arbeitsabschnitts erfolgt die Regression-und Korrelationsanalyse. In Hinblick auf die konkret durchgeführten Analysen und ihre Ergebnisse wird im abschließenden Abschnitt der Arbeit eine allgemeine Exportstrategie erstellt, die in den exportorientierten tschechischen Unternehmen angewendet werden kann. Die allgemeine Strategie nennt Empfehlungen und Verfahren, wie die staatliche Exportunterstützung beansprucht werden kann, und zwar in Form von Erteilung für die Exportplanung wichtiger Informationen als auch von Finanz- und Versicherungsinstrumenten.

Schlüsselworte: Export, Exportfinanzierung, Exportunterstützung, Kursrisiko, Versicherung von Exporttransaktionen, Währungskurs.

Obsah

Anotace	4
Summary	5
Annotation.....	6
Obsah.....	7
Seznam zkratek a symbolů	8
Úvod.....	9
1. Popis současného stavu řešeného problému.....	11
2. Cíle disertační práce a použité metody.....	14
3. Dosažené výsledky	16
3.1 Definice rizik při vstupu na zahraniční trh	16
3.2 Charakteristika nástrojů pojištění se státní podporou v ČR.....	17
3.3 Charakteristika nástrojů financování exportu se státní podporou.....	18
3.4 Propojení vývozního financování a pojištění vývozu.....	18
3.5 Podpora malých a středních podniků.....	19
3.6 Komparace nástrojů státní a komerční podpory vývozu	19
3.7 Predikce měnových kurzů pomocí regresní a korelační analýzy.....	20
3.8 Exportní strategie s využitím nástrojů podpory exportu.....	22
Závěr	24
Seznam použitých citací v autoreferátu disertační práce	27
Seznam publikovaných prací disertanta	27

Seznam zkratek a symbolů

ČEB	Česká exportní banka
ČMZRB	Českomoravská záruční rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČSOB	Československá obchodní banka
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnosti a.s.
KUPEG	Komerční úvěrová pojišťovna KUPEG
MSP	Malé a střední podnikání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
S. A.	Akciová společnost (<i>Société anonyme</i>)

Úvod

Mezinárodní obchod byl a vždy bude spojen s vyššími výdaji než tuzemský obchod, což je dáno především větší mírou rizikovosti. Vývoz má velký význam pro výkonnost každé z ekonomik, proto se státy zcela logicky snaží své podniky podporovat všemi možnými nástroji, a to od těch informačních a poradenských až po ty finanční.

Disertační práce se zabývala systémem státní podpory vývozu, který je součástí národní hospodářské politiky České republiky.

Zvolené téma disertační práce je aktuální zejména z pohledu utlumené hospodářské krize a ožívování zahraniční poptávky, které je patrné v uplynulých dvou letech. Tento jev je impulzem zejména pro exportně založené podniky, které se potýkají s problémem finančního zajištění vlastních exportních aktivit. Navzdory dlouhodobým intervenčním zásahům České národní banky (ČNB) trvá obecná nedůvěra k budoucímu vývoji národní měny, jelikož její očekávané budoucí posílení může mít nepříznivý vliv na tvorbu obchodní politiky proexportně založených firem. Z uvedených důvodů hraje významnou roli státní podpora exportu a to ve všech jejích formách. Jejich praktická využitelnost pak může být přínosem pro udržitelný rozvoj exportních aktivit tuzemských firem.

Česká ekonomika je výrazně proexportně zaměřena a pokles poptávky ze strany našich významných obchodních partnerů, zejména Německa a dalších zemí EU, způsobuje nepříznivý vývoj obchodní bilance, resp. snížení přebytku obchodní bilance. V rámci vládních priorit je proto implementován systém proexportní strategie založený na nové definici prioritních a zájmových trhů stojících mimo EU. Uvedený systém je podporován ze strany institucí, jako jsou například CzechTrade, CzechInvest (Agentura pro podporu podnikání a investic), Exportní garanční a pojišťovací společnost (dále jen EGAP), Česká exportní banka (dále jen ČEB) a zahrnuje: zpravodajství pro export, rozvoj exportu, podporu obchodních příležitostí, podporu finančního zabezpečení vývozu.

První, teoretická, část disertační práce se zabývala vymezením institucionálního rámce státní podpory exportu, významem vývozu pro ČR, exportní strategií vlády

a charakteristikou rizik v úvěrovém pojištění. Dále byly stanoveny cíle a metody, které disertační práce sleduje a využívá.

Hlavním cílem disertační práce bylo zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci tohoto cíle byl vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem.

V praktické části byla definována rizika při vstupu na zahraniční trhy, dále byly charakterizovány nástroje státní podpory exportu spolu s popisem přístupu EGAP a ČEB k malým a středním podnikům (MSP). Porovnán byl také přístup komerčních a státních institucí k podpoře vývozu.

Navazující část disertační práce se věnovala popisu vývoje měnového páru CZK/EUR pomocí regresní analýzy s cílem navrhnout takový systém, pomocí kterého bude usnadněna tvorba exportní strategie společností v souvislosti s výběrem obchodních partnerů a volbou zemí do kterých je výhodné exportovat. Pomocí tohoto podpůrného nástroje je také možné posoudit, ze kterých zemí či oblastí je výhodné importovat, nebo jej využít při měnové spekulaci a obchodu na burze.

V závěrečné části disertační práci byla uvedena případová studie, která ilustruje a ověřuje soubor obecně aplikovatelných doporučení ve specifických organizacích, které jsou odlišné (MSP a velký podnik). Výsledky analýzy pojistných a finančních nástrojů jsou využity při posuzování vhodnosti aplikace aktuálně dostupných podpůrných opatření a formulaci obecných postupů a doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně založených firem.

1. Popis současného stavu řešeného problému

Pod pojmem státní podpora exportu si lze představit nejen pojištění vývozních úvěrových operací a jejich financování, ale také poskytování informací o ekonomických vztazích s danou zemí, poskytování kontaktních údajů o potenciálních obchodních partnerech, konzultace, doporučování služeb právních kanceláří, bank, obchodních komor a dalších institucí v cílových zemích exportu, pomoc při účastech na veletrzích a výstavách, poskytování informací o příležitostech na zahraničních trzích a další služby. Každá země má svou exportní strategii vůči ostatním státům. Dle L. Fojtíkové¹ je v České republice (dále ČR) síť proexportních aktivit zabezpečována ve dvou formách, jako státní podpora exportu a nestátní podpora exportu. Pro ČR je export velmi důležitý, jelikož patří mezi otevřené ekonomiky s proexportním potenciálem². Vláda navrhuje exportní strategii ČR³, která se zabývá podporou obchodních příležitostí, rozvojem exportu a zpravodajstvím pro export. Současná exportní strategie platí od roku 2012 do roku 2020, vymezuje strategický rámec proexportní politiky a představuje celkovou vizi, cíle a opatření. Dále jsou v ní určeny prioritní a zájmové trhy pro český export.

Dle J. Kypetové⁴ existuje ve světě řada kombinací institucí a produktů, jimiž jednotlivé země své exportéry podporují. Dalo by se říct, že existují tři základní typy modelů, které zahrnují z institucionálního hlediska exportní banku a exportní pojišťovnu. Prvním typem jsou státem vlastněné pojišťovny, druhým typem státem vlastněné banky, které existují vedle státem vlastněných pojišťoven a posledním typem jsou obě instituce pod jednou střechou. Česká republika je typickým zástupcem druhého modelu, kde EGAP existuje ČEB. Jak konstatuje A. Böhm et al.⁵ EGAP nabízí pojištění proti teritoriálnímu a dlouhodobému komerčnímu riziku, které vyplývá z vývozních operací. EGAP se zabývá pojištěním vývozních úvěrů proti platební neschopnosti, platební nevůli či odepření

¹ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009.

² The Global Competitiveness Report 2012-2013[online]. 2015 [vid. 2015-06-08]. Dostupné z WWW: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015>>.

³ Exportní strategie ČR 2012-2020 [online]. 2012 [vid. 2015-06-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument103015.html>>.

⁴ KYPETOVÁ, J. *Perspektivy financování exportu v ČR* [online]. 2007. [vid. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani.pdf>.

⁵ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. Vyd. Praha: Professional Publishing, 2009.

zaplacení pohledávky a pojištěním domácích pohledávek, tato teritoriální rizika vyplývají s finanční, politické a makroekonomické situace země zahraničního dlužníka. ČEB je specializovaná bankovní instituce pro státní podporu vývozu, zaměřuje se na finanční služby spojené s vývozem a jejím posláním je podporovat český vývoz a povědomí o ČR, což zákonitě vede ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR.⁶ Podpora vývozu však může být realizována také ze strany komerčních institucí jako je Komerční úvěrová pojišťovna KUPEG, Atradius Credit Insurance N. V., Euler Hermes Europa S. A., organizační složka a komerční banky.

S postupným stále se zvyšujícím objemem mezinárodního obchodu bylo nutné vytvořit mezinárodní instituce, které by zajišťovaly jednotný postup pojistitelů při krytí úvěrových rizik. Z tohoto hlediska byl nutný harmonizovaný přístup k poskytování vývozních úvěrů a jejich pojišťování. Tyto důvody podnítily spolupráci a koordinaci jednotlivých států, pojišťoven a bank, a to při tvorbě a uplatňování pravidel OECD, směrnic EU či možností členství bank a pojišťoven v Bernské unii. A. Böhm⁷ uvádí, že nejdůležitějším dokumentem, který se zabývá pojištěním vývozních operací, je jednoznačně tzv. Konsensus OECD (Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry), který upravuje rozsah, postup, kritéria a cenové podmínky uplatňované v mezinárodní praxi exportního úvěrového pojištění.

Vstup na mezinárodní trhy nese jistá rizika, která je třeba krýt. Dle H. Machkové⁸ se v souvislosti s vývozními úvěry jedná o riziko teritoriální a komerční. Teritoriální riziko souvisí s ekonomickým, finančním, politickým či právním prostředím v cílové zemi exportu. Jedná se zejména o nezaplacení pohledávky či platební potíže vyplývající z politické situace, nemožnosti či omezení konverze měny, administrativních rozhodnutí, politických opatření, přírodních katastrof a dalších důvodů. Riziko komerční pak bývá spojeno s platební neschopností či platební nevůlí zahraničního dovozce.

⁶ Česká exportní banka [online]. 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

⁷ BÖHM, A. a F. JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004.

⁸ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchodní operace*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007.

E. Černošková⁹ konstatuje, že dalším specifickým rizikem spojeným s mezinárodním obchodem je riziko kurzové, to je spojeno se všemi formami mezinárodních hospodářských vztahů a vyplývá z proměnlivosti kurzu jednotlivých měn. Při řízení kurzového rizika se používá mnoho metod, které se dělí na externí a interní. Mezi metody interní se řadí např. časování plateb, měnová diverzifikace či úpravy kupních smluv pomocí kurzových doložek. Jako metody externí je možné uvést uzavření devizové pozice či zajištění pomocí měnových derivátů. Kurzy se v čase neustále mění, je však možné nad jejich pohybem spekulovat.

⁹ ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

2. Cíle disertační práce a použité metody

V disertační práci byl stanoven hlavní cíl a pět dílčích cílů, dále byly položeny výzkumné otázky a popsány metody, které disertační práce využívá.

Hlavním cílem disertační práce je **zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti**. V rámci tohoto cíle byl vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem.

Nástrojem pro dosažení hlavního cíle disertační práce byly rešerše dostupných informací a provedení analýz dostupnosti a využitelnosti státní podpory exportu.

Výsledky analýzy pojistných a finančních nástrojů byly využity při posuzování vhodnosti aplikace aktuálně dostupných podpůrných opatření a formulaci konkrétních doporučení. Vzniklý soubor doporučení a případné návrhy opatření umožní proexportně zaměřeným společnostem efektivně navrhovat a řídit zahraničně obchodní politiku spolu s kurzovou politikou společnosti.

Pro splnění hlavního cíle je zapotřebí splnit dílčí cíle, které byly stanoveny následovně:

- A. Definovat komerční, teritoriální a kurzová rizika při vstupu na zahraniční trhy;
- B. Charakterizovat nástroje státní podpory exportu;
- C. Definovat státní a nestátní podporu exportu; nástroje komerční podpory exportu a jejich následné porovnání s nástroji státní podpory exportu;
- D. Definovat úlohu měnového kurzu v oblasti proexportní politiky při řízení rizika v oblasti exportu s cílem zjistit, jaké riziko vzniká společnostem při obchodování se zahraničními subjekty s prioritním zaměřením na riziko kurzové, formy zajištění proti němu;
- E. Zjistit závislosti vybraných měnových kurzů a jejich vliv na volbu exportní strategie vybraných společností pomocí regresní a korelační analýzy, provedené s vybranými měnovými páry světových měn se záměrem na základě této analýzy vytvořit regresní rovnici, která umožňuje spekulaci nad pohybem měnových párů a je vhodná pro tvorbu exportní strategie společností.

Disertační práce hledala odpovědi na následující **výzkumné otázky**:

- Jakým způsobem mohou české proexportně založené společnosti využívat nástroje státní podpory exportu?
- Jak je propojeno financování a pojišťování úvěrů se státní podporou?
- Je možné pomocí regresní a korelační analýzy prokázat vzájemnou závislost měnových párů?
- Pomůže uplatnění regresní rovnice exportním firmám při volbě vhodné exportní strategie?

Metodika disertační práce

V disertační práci byly využity jak metody empirické, tak i metody matematicko-statistické. Z metod empirických byla použita převážně rešerše odborné literatury, komparativní analýza, deskripce, syntéza a indukce. Dále byly použity dvě výzkumné případové studie (obecná aplikace doporučení a postupů řízení politika zahraničního obchodu na dvě odlišné společnosti, kdy jedna z nich je MSP a druhá velký podnik). Z matematicko-statických metod byla použita jednoduchá a vícenásobná regresní analýza, korelační analýza, testování hypotéz. Bližší specifikace těchto matematicko-statistických metod je uvedena v kapitole 2 disertační práce.

3. Dosažené výsledky

Naplněním jednotlivých dílčích cílů byl splněn hlavní cíl, kterým bylo zhodnocení státní podpory vývozu v ČR, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci hlavního cíle byl vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem. Nástrojem pro dosažení hlavního cíle disertační práce byla rešerše dostupných informací a provedení analýz dostupnosti a využitelnosti státní podpory exportu.

3.1 Definice rizik při vstupu na zahraniční trh

Prvním dílčím cílem bylo definovat rizika, která se vyskytují při vstupu na mezinárodní trhy. K rizikům, která běžně souvisí s podnikáním, přibyla v mezinárodním obchodě rizika teritoriální a kurzová. V kontextu se zaměřením disertační práce se tato zabývala přednostně riziky kurzovými, teritoriálními a komerčními.

Riziko kurzové bylo řešeno metodami externími a interními pro snížení kurzového rizika, pojištěním proti kurzovému riziku nebo možností predikce či spekulace vývoje měnového kurzu na základě vzájemné závislosti vybraných měnových párů.

Teritoriální rizika jsou taková, jejichž vývoj a výskyt je velmi těžké předvídat. Nejúčinnějším opáčením proti tomuto riziku je především dostatek informací, které by měli společnosti neustále sledovat a aktualizovat. Riziko teritoriální je možné výrazně omezit pojištěním se státní podporou, které v ČR poskytuje EGAP. EGAP je státní úvěrová pojišťovna, jejímž hlavním předmětem činnosti je pojišťování vývozních úvěrů se státní podporou.

Mezi rizika komerční jsou řazena především rizika vyplývající z nesplnění závazků obchodním partnerem, tato rizika je možné značně snížit správným výběrem obchodního partnera a země, do které je export uskutečňován, volbou vhodných platebních podmínek, ale také pojištěním. U krátkodobých úvěrů je toto riziko pojišťováno komerčními úvěrovými pojišťovnami. Dlouhodobé komerční riziko pojišťuje již zmíněná společnost EGAP.

3.2 Charakteristika nástrojů pojištění se státní podporou v ČR

Jak již bylo řečeno, pojištěním se státní podporou se v ČR zabývá EGAP – Exportní garanční a pojišťovací společnost a.s, která nabízí ucelenou řadu pojistných produktů, kromě standardního pojištění odběratelských a dodavatelských úvěrů, EGAP kryje také rizika týkající se investic českých výrobců v zahraničí. Dále kryje rizika související s předexportním financováním a jiná. Tabulka 1 uvádí přehled produktů, které EGAP nabízí, jejich označení a výši spoluúčasti. Disertační práce detailně popsala a analyzovala všechny produkty nabízené EGAP. Z výroční zprávy společnosti EGAP z roku 2014¹⁰ vyplynulo, že nejvyužívanějším pojistným produktem je produkt s označením D, tedy pojištění vývozního odběratelského úvěru a to z necelých 60 %. Dále je hojně zastoupen pojistný produkt I – Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí, a to 33,5 %. Ostatní produkty byly celkově využívány pouze z necelých 9 %. V disertační práci je dále provedena analýza základních podmínek pro poskytnutí pojištění vývozních operací podle jednotlivých typů pojistných produktů. Podmínky, které musí splňovat žadatelé u všech druhů pojistných produktů, jsou zejména: podíl hodnoty dodávek s původem v ČR na hodnotě vývozu je vyšší než 50 %, bezproblémová kreditní historie subjektů či subjekt (banka, investor) existuje a vykonává činnost, která je předmětem vývozu, a to minimálně 2 roky před předložením žádosti.

Tabulka 1: Přehled pojistných produktů EGAP

Označení	Název produktu	Spoluúčast
B	Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
Bf	Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
C	Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
Cf	Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
D	Pojištění vývozního odběratelského úvěru	5 %
E	Pojištění potvrzeného akreditivu	5 %
F	Pojištění úvěru na předexportní financování	20 %
I	Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí	2,5 %
If	Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí	2,5-5 %

¹⁰ Výroční zpráva EGAP a.s. 2014 [online]. 2015 [vid. 2015-07-15]. Dostupné z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39527212&subjektId=432491&spis=74345>>.

V	Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu	15 %
Z	Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plněním smlouvou o vývozu	5-20 %

Zdroj: EGAP (www.egap.cz), vlastní zpracování¹¹

3.3 Charakteristika nástrojů financování exportu se státní podporou

Česká exportní banka¹² nabízí celou škálu finančních produktů zaměřených na exportní transakce tuzemských exportérů. Kromě klasických exportních úvěrů, nabízí ČEB také předexportní úvěry, financuje investice českých exportérů v zahraničí, vystavuje bankovní záruky a provádí dokumentární platby. V disertační práci je zpracována charakteristika jednotlivých nástrojů financování exportu (přehled nástrojů financování vývozu nabízí Tabulka 2).

3.4 Propojení vývozního financování a pojištění vývozu

Propojení mezi ČEB a EGAP je zřejmé nejen z vlastnického propojení, ale i ze zákonem stanovených pravidel jejich fungování. Podmínkou pro poskytování úvěrů ČEB bylo od založení ČEB pojištění vývozních úvěrových rizik u EGAP. Tato podmínka byla zákonem č. 58/1995 Sb.¹³ (novelizován zákonem č. 23/2006 Sb.) o pojišťování a financování vývozu se státní podporou povinná pro všechny produkty nabízené ČEB, pokud existoval odpovídající pojistný produkt EGAP. S účinností novely 23/2006 Sb. je od roku 2006 oslabeno monopolní propojení ČEB a EGAP, neboť podle této novely může ČEB nahradit pojištění EGAP jiným typem zajištění. Hlavním motivem odstranění dřívější podmínky, že veškeré aktivity ČEB musely být pojištěny u EGAP, nebylo primárně posílení konkurenčního prostředí, ale snaha rozšířit působení ČEB i na oblasti, ve kterých ze zákona společnost EGAP nemohla vývoz pojišťovat, jako jsou krátkodobé úvěry

¹¹ EGAP a.s. [online]. 2013 [vid. 2013-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

¹² Česká exportní banka [online]. 2015 [vid. 2015-05-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

¹³ Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

se splatností do dvou let. Tabulka 2 zobrazuje přehled typů financování exportu a jejich návaznost na pojistné produkty EGAP.

Tabulka 2: produkty ČEB a jejich návaznost na pojistné produkty EGAP

Název produktu	Typ pojištění EGAP
Předexportní úvěr	F
Přímý exportní dodavatelský úvěr	C
Přímý exportní odběratelský úvěr	D
Nepřímý exportní odběratelský úvěr	D
Refinanční exportní odběratelský úvěr	D
Refinanční exportní dodavatelský úvěr	B, C
Úvěr na investice v zahraničí	I
Bankovní záruky	Z
Doprovodné finanční služby	E

Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz), vlastní zpracování¹⁴

3.5 Podpora malých a středních podniků

MSP tvoří velkou část klientů EGAP i ČEB. Proto tyto státní instituce poskytují zjednodušený postup pro získání exportních úvěrů a jejich pojištění. EGAP nabízí přímo produkty, které jsou pro MSP vhodné. Podpora MSP je umožněna prostřednictvím zjednodušené administrativy, snížených nákladů a zvýšené rychlosti projednání obchodního případu, čímž se značně zvyšuje konkurenceschopnost těchto podniků na mezinárodních trzích.¹⁵

3.6 Komparace nástrojů státní a komerční podpory vývozu

Významným segmentem úvěrového pojištění v ČR je komerční pojištění, kterého se netýká státní podpora exportu a je realizováno na účet komerční úvěrové pojišťovny.

S ohledem na mezinárodní pravidla pro státem podporované vývozy, je činnost státních úvěrových pojišťoven omezena pouze na tu část trhu, kterou nemohou pokrýt komerční úvěrové pojišťovny (rizika neobchodovatelná). Rizika se dělí na obchodovatelná

¹⁴ Česká exportní banka [online]. 2015 [vid. 2015-05-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

¹⁵ EGAP a.s.: *Podpora MSP* [online]. 2015 [vid. 2015-06-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/egap-pro-msp/index.php>>.

a neobchodovatelná. Obchodovatelná jsou rizika, která jsou tržně zajistitelná, jako je například platební neschopnost nestátního dlužníka či jeho ručitele. Naproti tomu neobchodovatelná rizika jsou tržně nezajistitelná, protože případné pojistné události mají takový rozsah, který přesahuje finanční kapacitu komerčních zajišťovatelů i samotné úvěrové banky. EGAP tak poskytuje pojištění střednědobých či dlouhodobých úvěrů, zahraničních investic a bankovních záruk se státní podporou, tedy s tím, že „zajistitelem“ je v těchto případech státní rozpočet. Krátkodobé úvěry jsou EGAP pojištěny, pouze pokud se jedná o riziko teritoriální, či kombinované, na kterou komerční pojišťovny nemají dostatečnou kapacitu. Krátkodobé pojišťování komerčních rizik není předmětem zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.

Komerční úvěrové pojištění se řídí zákonem č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví¹⁶. Předmětem komerčního pojištění jsou tedy pouze tržně zajistitelná rizika a stát pro tuto činnost neposkytuje žádnou podporu, formou záruk za závazky komerčních pojišťoven ani formou poskytování dotací, subvencí či jiných.

3.7 Predikce měnových kurzů pomocí regresní a korelační analýzy

Aby mohla být zjištěna vzájemná závislost vybraných měnových kurzů, která vedla k vytvoření regresní rovnice, a díky ní k predikci vývoje měnového páru CZK/EUR, byla využita metoda regresní a korelační analýzy. Bylo postupováno od jednoduché regresní analýzy až regresní a korelační analýze vícenárodní.

Nejdříve byla provedena jednoduchá regresní analýza, která zkoumala závislost mezi měnovými páry CZK/EUR a CZK/USD. Výsledkem jednoduché regresní a analýzy je regresní rovnice:

$$CZK/EUR = 15,8194 + 0,530639 * CZK/USD \quad (1)$$

V disertační práci bylo pomocí grafu zjištěno, že je jedná o lineární závislost. Koeficient determinace R^2 je 0,6498. Tímto koeficientem je posuzována kvalita modelu a vystihuje,

¹⁶ Zákon č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví.

jak data přiléhají k regresní křivce. Čím vyšší koeficient determinace, tím vyšší kvalita modelu a model je vhodnější. **Výsledkem této analýzy je tedy tvrzení, že model odpovídá z cca 65 % naměřeným hodnotám. Modelem tedy bylo vysvětleno cca 65 % příčin změn měnového kurzu CZK/EUR.**¹⁷

Dále byla provedena korelační a regresní analýza vícenásobná, do které byly zařazeny následující měnové páry: CZK/EUR, CZK/USD, CZK/RUB, CZK/GBP, CZK/JPY a CZK/PLN, a to v období od ledna 2005 do prosince 2015. V průběhu analýzy byl vyloučen měnový pár CZK/PLN z důvodu multikolinearity a měnový CZK/JPY z důvodu statistické nevýznamnosti. Výsledkem je tato regresní rovnice:

$$CZK/EUR = 14,6143 + 0,153568 * CZK/GBP + 1,77234 * CZK/RUB + 0,274119 * CZK/USD \quad (2)$$

Nakonec byl celý model otestován, zda je statisticky významný na hladině statistické významnosti 95 %. Regresní model je statisticky významný jelikož hodnota „Významnost (Significance) F^c “ je $3,68308 * E^{-43}$.

Výsledkem regresní analýzy je výše uvedená regresní rovnice, která popisuje, jak se bude vyvíjet kurz CZK/EUR pokud se budou měnit hodnoty kurzů měnových párů CZK/RUB, CZK/GBP a CZK/USD. Jedná se o modelový příklad ovlivňování vývoje měnového páru CZK/EUR. Ve skutečnosti však kurz ovlivňuje mnohem více proměnných, a to jak numerických tak i slovních. Jde např. o nabídku a poptávku po dané měně, export, import, saldo obchodní a platební bilance, úrokové sazby, vývoj v dané zemi, ekonomická a politická situace či aktuální události v zemi, a také měnová politika národní banky v dané zemi.

Tento model a jeho výslednou regresní rovnice je možné využít při tvorbě exportní strategie, výběru obchodních partnerů, volbu zemí, do kterých budeme vyvážet či z ní dovážet. Tímto byla zodpovězena poslední čtvrtá výzkumná otázka: Pomůže uplatnění regresní rovnice exportním firmám při volbě vhodné exportní strategie?

¹⁷ CYHELSKÝ, L. *Základy teorie statistiky pro ekonomy*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1979.

3.8 Exportní strategie s využitím nástrojů podpory exportu

Výsledkem komplexního rozboru jednotlivých segmentů proexportní politiky je v disertační práci vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení a postupů pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně založených firem. Strategie je vhodná jak pro velké korporace, tak MSP, které se chystají, nebo vyvážejí do zahraničí své zboží a služby a hodlají využít podpory exportu, a to jak podpory státní, tak i nestátní.

Návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení a postupů obsahuje zejména:

1. Informace o teritoriu – exportér musí zjistit všechny dostupné informace o zemi, obchodních partnerech v zemi, kam má záměr směřovat svůj export. Jedná se nejen o informace ekonomické, ale také společenské, politické, právní a další.
2. Využití regresní rovnice k výběru vhodného teritoria pro plánovaný vývoz (či dovoz).
3. Zdroje financování exportu – dalším důležitým krokem je rozhodnutí z jakých zdrojů bude exportér vývoz financovat. Jelikož bývají vývozní operace finančně náročnější než tuzemský obchod, nebývají financovány pouze z vlastních zdrojů. Je možné využít cizí zdroje, tedy úvěry či alternativní způsoby financování.
4. Volba podpory exportu – státní versus nestátní – Vývozce musí učinit rozhodnutí, jaký druh podpory exportu využije. Podpora exportu není jen jeho financování či pojištění se státní podporou, které je možné realizovat i komerčně, jedná se také o nabídku služeb agentury CzechTrade, poskytování informací, kontaktů. Mezi nestátní podporu se řadí hlavně podpora proexportních aktivit ze strany hospodářských komor, zahraniční obchodních komor, soukromých firem a další.
5. Volba vyhovujícího programu financování exportu – pokud je exportérem velký podnik, je pro něj vhodná velká většina programů, existují však programy, které se specializují hlavně na MSP. Nabízejí rychlejší projednání žádostí a jednodušší administrativu.
6. Pojištění se státní podporou – zajištění vývozního úvěrového rizika – zde je důležité uvést, že dle novely zákona č. 58/1995 již není pojištění podpořeného financování podmínkou pojištění u EGAP. Na základě požadavků ČEB může být pojištění EGAP nahrazeno jiným typem zajištění. Pro zjednodušení v tomto případě budeme předpokládat, že se podnikatel proti vývozním úvěrovým rizikům právě u EGAP

pojistil. Na internetových stránkách EGAP může exportér nalézt, do jaké kategorie rizikovitosti spadá země, kam se chystá vyvážet. Dále je možné, díky tzv. prescoringu si nechat provést předběžnou analýzu žádosti o poskytnutí pojištění vývozní operace, na základě poskytnutých podkladů.

7. Výběr vhodného typu pojištění – každý produkt vývozního úvěrování ČEB je navázán na určitý pojistný produkt EGAP. Podle typu úvěru vybere exportér typ pojištění. Dále postupuje podle pokynů uvedených na stránkách společnosti EGAP. Jedná se především o vyplnění žádosti o pojištění a dodání potřebných dokumentů.
8. Průběh obchodního případu:
 - a. Dokumentace a vyjednávání – tato část obchodního případu popisuje konkrétní průběh obchodního případu od uzavření Budoucí dohody o obchodním případě, až k podpisu Kupní smlouvy.
 - b. Průběh obchodu – po skončení vyjednávání a podpisu všech dokumentů a smluv může začít probíhat obchodní případ – platba akontace, platba poplatků spojených s průběhem obchodu expedice zboží a služeb, splácení úvěru, v případě nesplacení vyplacení pojistného od EGAP.
 - c. Hodnocení projektu – ČEB A EGAP posuzuje, zda je projekt vhodný k financování podle dokumentů které jsou doloženy jak ze strany exportéra, tak i importéra, popřípadě jejich bank.
 - d. Financování projektu a jeho cena – cena za služby spojené s poskytnutím a čerpáním úvěru se skládá z několika částí – jistina úvěru, úroky z úvěru, rezervační poplatek ČEB, management fee, pojistné prémie EGAP, poplatek za vystavení bankovní záruky a další.
 - e. Splácení úvěru – pokud dlužník není schopen splácet úvěr, a ani jeho banka není schopna úvěr splácet, je vyplaceno pojistné ze strany EGAP.
9. Zajištění kurzového rizika – Pojištěním zajistil exportér riziko komerční a teritoriální. Dále je nutné zajistit kurzové riziko spojená s průběhem zahraničního obchodu.

Závěr

Disertační práce na téma „*Systém státní podpory vývozu a úloha měnového kurzu*“ se zabývala problematikou týkající se financování vývozních operací a pojištění vývozních úvěrů. Hlavním cílem disertační práce bylo zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci práce byl na základě komplexního rozboru jednotlivých segmentů proexportní politiky vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení a postupů pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně založených firem. Na základě toho byl formulován soubor doporučení (výzkumný model) na příkladu organizací, které jsou odlišné (MSP a velký podnik).

Úvodní část disertační práce se zabývala současným stavem řešené problematiky. Charakterizovala význam vývozu pro ČR, exportní strategii vlády ČR. Dále stručně uvedla mezinárodní systémy státní podpory exportu, mezinárodní pravidla a ujednání. Nejdůležitějším souvisejícím dokumentem je zde Konsensus OECD, neboli Ujednání pro oficiálně podporované vývozní úvěry, který upravuje rozsah, postup a kritéria a další podmínky uplatňované v mezinárodní praxi exportního úvěrového pojištění.

V další části byly v práci představeny instituce, které státní podporou v ČR zabezpečují. Pojištěním vývozního úvěru a financováním vývozních operací se státní podporou se detailně zabývá zákon č. 58/1995 Sb. Zákon vymezuje především podmínky pojištění vývozních úvěrových rizik a podmínky poskytnutí financování exportu, dále náležitosti, které musí splňovat žádost o tyto produkty a další ujednání.

Dílčím cílem a také první výzkumnou otázkou bylo využití nástrojů státní podpory exportu. Separátně byly charakterizovány nástroje státní a komerční podpory exportu. Z analýzy pojistných produktů, které českým exportérům nabízí společnost EGAP, vyplynulo, že je nejčastěji využíván pojistný produkt typu D – Pojištění vývozního odběratelského úvěrů a to z více jak 60 ti % z celkového množství využívaných produktů. Právě z tohoto důvodu byl právě tento nástroj vybrán pro aplikaci na vybrané společnosti. Dalším hojně využívaným produktem byl pojistný produkt typu I – Pojištění investice českých právnických osob v zahraničí. Ostatní pojistné produkty byly využívány relativně

méně. Dále byly charakterizovány nástroje financování vývozu, které poskytuje ČEB. U jednotlivých typů financování byl krok po kroku popsán jejich průběh.

Druhá výzkumná otázka se zabývala propojením financování a pojišťování úvěru se státní podporou. Propojení financování a pojištění exportu se státní podporou je zřejmé nejen z vlastnického propojení příslušných institucí, ale i podle zákonem stanovených podmínek pro poskytnutí úvěrů a jeho pojištění. Dříve bylo nutné pojistit vývozní úvěr přímo u EGAP, od té doby kdy byl zákon č. 58/1995 Sb. novelizován zákonem č. 23/2006 Sb. může být pojištění EGAP nahrazeno jiným typem zajištění.

Protože se disertační práce zabývala také úlohou měnového kurzu, byla v disertační práci provedena také analýza rizik, která vznikají, pokud společnost vstupuje na zahraniční trh. Z této analýzy vyplynula potřeba zajistit riziko komerční, teritoriální, kurzové, přepravní, tržní a další rizika spojené s obchodem. V disertační práci byla však definována pouze tato rizika: kurzová, komerční a teritoriální.

Předložená disertační práce se zabývala možností predikce měnového kurzu, a to na základě vzájemné závislosti měnových párů. Je možné pomocí regresní a korelační analýzy prokázat vzájemnou závislost měnových párů? S použitím regresní a korelační analýzy byla potvrzena lineární závislost mezi měnovými páry. Výsledkem zmíněné analýzy byla regresní rovnice, pomocí níž je možné spekulovat nad vývojem měnového páru CZK/EUR pokud víme, jak se budou vyvíjet měnové páry CZK/USD, CZK/GBP a CZK/RUB. Tato spekulace byla podpořena dvěma hypotézami, ze kterých vyplynulo, že všechny proměnné jsou statisticky významné, a že model jako celek je též statisticky významný, což dokazuje jistou míru spolehlivosti modelu při predikci měnového kurzu. Tímto byla zodpovězena i poslední výzkumná otázka: Pomůže uplatnění regresní rovnice exportním firmám při volbě vhodné exportní strategie?

Jako zásadní výstup zde byl navržen postup realizace a obchodu s využitím státní podpory exportu se všemi možnými dokumenty a povinnostmi, které jsou vývozci, dovozci i jejich banky nuceny splňovat.

Nad rámec cílů, stanovených v úvodu, byly zjištěny rozdíly v dosažitelnosti státní podpory exportu malými a středními podniky. EGAP i ČEB si uvědomují obavy MSP čerpat

podporu, a proto vycházejí společnostem tohoto typu vstříc tomu, že pro ně tvoří speciální programy, které zjednodušují, ale hlavně zrychlují náročný proces žádosti o státní podporu exportu.

Z hlediska dalšího postupu výzkumného směřování v oblasti řešené problematiky by bylo vhodné se zaměřit do dvou oblastí. Jednou z nich je navázání na provedenou predikci vývoje měnového kurzu CZK/EUR, a to doplněním regresní rovnice o koeficienty vyjadřující například aktuální stav ekonomických ukazatelů dané oblasti, nebo aktuální stav rizikovosti daného teritoria. Druhou oblastí by mohlo být doplnění exportní strategie o formy vstupů na zahraniční trhy. Dále by bylo možné provést mezinárodní komparaci systémů státních podpor vývozu v zemích Evropské unie. Tím by byly dosažené cíle předložené disertační práce vhodně doplněny a mohly by se tak stát základem pro tvorbu komplexní vývozní strategie tuzemských firem.

Seznam použitých citací v autoreferátu disertační práce

BÖHM, A. a F. JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 204 s. Finance (Grada). ISBN 80-247-0816-7.

BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 151 s. ISBN 978-80-7431-004-1.

CYHELSKÝ, L., J. KAŇOKOVÁ a I. NOVÁK. *Základy teorie statistiky pro ekonomy: učebnice pro vys. školy ekon.* 1. vyd. Praha: SNTL, 1979, 365, [1] s. Řada ekonomické literatury.

ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007, 367 s. ISBN 978-80-7357-321-8.

Česká exportní banka [online]. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

EGAP a.s. [online]. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

EGAP a.s.: *Podpora MSP* [online]. 2015 [vid. 2015-06-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/egap-pro-msp/index.php>>.

EXPORTNÍ STRATEGIE ČR 2012-2020 [online]. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument103015.html>>.

FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-128-4.

HINDLS, R., I. NOVÁK a S. HRONOVÁ. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Management Press, 2000, 259 s. ISBN 80-726-1013-9.

KYPETOVÁ, J. *Perspektivy financování exportu v ČR* [online]. 2007 [vid. 2014-10-06]. Dostupné z WWW: <http://www.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani>.

MACHKOVÁ, H., E. ČERNOHLÁVKOVÁ a A. SATO. *Mezinárodní obchodní operace*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 242 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

The Global Competitiveness Report 2012 [online]. Dostupné z WWW: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>>.

Výroční zpráva ČEB 2014 [online]. 2014. Dostupné z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=20957537&subjektId=457155&spis=75627>>.

Výroční zpráva EGAP a.s. 2014 [online]. 2015. Dostupné z: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39527212&subjektId=432491&spis=74345>>.

Zákon č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví.

Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam publikovaných prací disertanta

MACHALOVÁ, G. State Support for Export in Czech Republic. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2015*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2015. S. 188–195. ISBN 978–80–7435–547–9.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. Reasons for Intervention of the Czech National Bank and the Evaluation of the Impact on the Insurance Market. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2014*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. S. 9–15. ISBN 978–80–7435–370–3.

KUBOVÁ, P., MACHALOVÁ, G. a ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. Dopady legislativních změn EU na český pojistný trh. In *Mezinárodní Masarykova konference*. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. S. 50–60. ISBN 978–80–87952–07–8.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. The Problem of „EU Compliance“ in the Financial Sector Focusing on the Insurance Area. In *Interdisciplinární mezinárodní vědecká konference doktorandů a odborných asistentů QUAERE 2014*. 4. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. S. 304–313. ISBN 978–80–87952–04–7.

MACHALOVÁ, G. Description of the Trend of Exchange Rates Using the Regression and Corellation Analysis. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference MMK 2013*. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2013. S. 894 – 901. ISBN 978–80–87952–00–9.

MACHALOVÁ, G. Společenská odpovědnost proexportních firem. In *Zborník vedeckých prác: AKTUÁLNÉ PROBLÉMY PODNIKOVEJ SFÉRY 2013*. 1. vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2013. S. 339 – 344. ISBN 978–80–225–3636–3.